

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Мирослава Милети Динкова, дм, ДН

хонорован преподавател в катедра Ортодонтия, ФДМ, МУ- София

по дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ в област на Висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.2. Дентална медицина и докторска програма „Ортопедична стоматология“, катедра Ортодонтия, Факултет по дентална медицина, МУ- Варна

Автор: Д-р Илияна Георгиева Атанасова, асистент в катедра Ортодонтия, ФДМ, МУ- Варна

Форма на докторантурата: редовна

Катедра: Ортодонтия

Тема: „Оценка на индивидуални показатели за ортодонтско лечение на деца в смесено и постоянно съзъбие“

Научен ръководител: Доц. д-р Христина Арнаутска, дм – ръководител на катедра Ортодонтия, ФДМ, МУ-Варна

Кратки биографични данни

Д-р Илияна Атанасова е завършила с отличен успех СОУ “Св. Климент Охридски“ гр. Варна с преподаване на чужди езици през 1996 г. През 1999 г. завършва с отличен успех Медицински колеж – Варна, специалност „Фармация“ с професионална квалификация – помощник-фармацевт. През 2011 г. се дипломира като магистър – лекар по дентална медицина, в Медицински университет – Варна като първенец на „Випуск 2011“. Наградена е със „ЗЛАТЕН ХИПОКРАТ“ за отличен успех. Получава Диплома „STUDENS OPTIMUS“ – награда проф. д-р Славчо Давидов, за високи студентски постижения в учебната, научната и творческата дейност на випуск 2011. През 2016 г. е зачислена за специализант по ортодонтия в МУ-Варна. През 2017 г. печели конкурс за редовен асистент към Катедра „Ортодонтия“ – Факултет по дентална медицина към

МУ-Варна. През 2019 г. е зачислена за редовен докторант по ортодонтия. През същата година е избрана и за административен асистент на катедра „Ортодонтия“ към Факултет по дентална медицина на МУ-Варна. През 2020 г. придобива специалност по ортодонтия.

Води лекционни курсове и практическо обучение на студенти и стажант-лекари по ортодонтия – българоезично и англоезично обучение.

Автор и съавтор е на над 20 научни публикации и 22 участия в национални и международни конференции и симпозиуми. Участва в множество курсове за следдипломна квалификация в България, Австралия и Русия. Владее английски и руски език.

Член е на Български зъболекарски съюз (БЗС), Българско ортодонто общество (БОО), Европейска ортодонто асоциация (EOS), Australian Dental Association.

Общо представяне на процедурата и докторанта

Приложеният комплект материали на хартиен и електронен носител отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България, Правилника за прилагането му, както и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в МУ-Варна.

Бележки и коментар по документите

Представеният дисертационен труд, с автор д-р Илияна Георгиева Атанасова, се състои от 138 компютърни страници с включени 55 фигури, 39 таблици, 5 схеми и 16 приложения.

Библиографската справка включва 161 литературни източници, от които 7 на кирилица и 154 на латиница. Приложеният към дисертацията автореферат е структуриран правилно, отговаря на изискванията и отразява в съкратен вид дисертационния труд.

Актуалност на темата

Цялостното познаване и разбиране на принципите и концепциите на растежа и развитието позволяват на денталния лекар да диференцира вариациите на норма и патология, да диагностицира и планира прецизно времето за активно лечение и ретенция.

Промените в растежа се влияят от комбинация от фактори, включително генетични, климатични, расови, хранителни, социаликономически. Всеки индивид в онтогенетично си развитие расте и съзрява съобразно собствен биологичен часовник

като физиологичната му зрялост се оценява комплексно чрез изследване на матурацията на различните тъкани и системи. Доказана е индуктивната обратна връзка и механизъм за вътрешна комуникация между клетки и тъкани. Соматичният и краниофациалният растеж са генетично свързани, но съотношението между тях е трудно предвидимо.

Това определя интереса към връзката между матурация и време на соматичен растеж в краниофациалния комплекс, като пикът на лицево-челюстния растеж е най-значимият период за оптималното лечение на зъбно-челюстните деформации и аномалии. Показателите на растежа и развитието са широко изследвани в редица научни области, но и до днес не е открит метод, който да отговори на всички въпроси, свързани с растежа и развитието.

Малко са проучванията на връзката между хронологична и костна възраст, както и зависимостта между степените на минерализация на зъбните зародиши и етапите на скелетна матурация по метода на Vaccetti et al. при българските деца. Познаването на лицевия растеж и определянето на периодите на растежна акцелерация, обем и посока е фундаментално за клиничната ортодонтска практика. Недостатъчно проучените у нас индикатори на растежа и развитието, необходимостта от създаване на насоки за начало на ортодонтското лечение и протоколи за целите на ортодонтско времево и лечебно планиране, определя темата на дисертационния труд като навременна и актуална.

Целта на дисертационния труд е ясно формулирана, задачите за изпълнението ѝ са добре дефинирани и позволяват на докторанта да направи методични заключения и логични научни изводи.

Познаване на проблема

Анализът на 161 литературни източника, представени от докторанта в обем от 40 страници на литературния обзор, обобщава нивото на изследване на показателите на растеж и развитие, както и степента на надеждност на отделните методи за оценка на растежа. Описани са периодите на растеж, принципите на развитие на лицевия скелет и концепциите за развитие на съзъбието и общия растеж. Включени са показателите за оценка на растежа и развитието, както и методите за определяне на зъбна и костна възраст.

Направените анализи на литературните данни и изводите в края на литературния обзор ми дават основание да смятам, че докторанта познава теориите и принципите на растеж и развитие на лицевия скелет, както и методите за оценка на растежа.

Материал и методика на изследването

В дисертационния труд са описани подробно изборът на пациенти за целите на изследването. Към всяка една от задачите са оптимално подбрани съвременни методи, достатъчно за извеждане на репрезентативни резултати. Те са прецизно формулирани и дават възможност на дисертанта да получи значими качествени и количествени резултати.

Разделът резултати и обсъждане е съставен от 4 логически свързани части, всяка от които съдържа резултатите от съответния изследователски етап.

Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд е написан съгласно изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България /ЗРАРБ/, Правилника за прилагането му и Правилника на МУ-Варна на много добър български език. Проведените изследвания имат завършен научен и научно-приложен характер с клинична значимост.

Принос с оригинален характер е изработването на модел за определяне на пубертетния растеж върху ортопантомография чрез оценка на индивидуални показатели на растежа и развитието.

Направена е оценка на зъбната възраст по методите на Demirjian и на Willems при български деца на възраст 7-16 години и изводи за точността на двата метода при определяне на зъбната спрямо хронологичната възраст.

Приноси с научно-теоретичен характер са установяването на средната хронологична възраст при момичета и момчета преди пика на пубертетното развитие в стадий SVM II, в пик на пубертетното развитие в стадий SVM III и след пика на пубертетното развитие в стадий SVM IV по метода на Baccetti, стadiите на минерализация на репрезентативни зъби в етапите на костна възраст и корелационните взаимоотношения между стadiите на минерализация на същите зъби и етапите на костна възраст по Baccetti.

Приноси с научно-практичен характер са установяването на средна хронологична възраст на момичета и момчета за най-ефективно лечение на клас III и клас II малоклузии. Определена е корелацията между минерализацията на репрезентативни зъби и стadiите на костна възраст.

Получените резултати дават възможност на дисертанта да натрупа теоретичен и практически опит за оценка на индивидуални показатели за степен на растеж и развитие

на българските деца, който да послужи за изработване на алгоритъм за ортодонтско лечение спрямо оценката на зъбна и костна възраст и корелационните им зависимости.

Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Резултати от изследванията са публикувани в 3 статии, в които докторантът е първи автор. Д-р Атанасова е представила част от резултатите на 3 национални и международни научни форуми.

Автореферат

Приложеният към дисертацията автореферат отговаря на изискванията и отразява в съкратен вид дисертационния труд. Представените в него таблици и фигури дават пълна информация за проведените изследвания и получените резултати.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на тема „Оценка на индивидуални показатели за ортодонтско лечение на деца в смесено и постоянно съзъбие“ за присъждане на научна степен „Доктор“ с автор д-р Илиана Георгиева Атанасова представлява актуален и полезен съвременен научен труд с научно – приложно значение. От направения анализ считам, че по обем на изследванията и постигнатите резултати, дисертационния труд отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България /ЗРАРБ/, Правилника за прилагането му и Правилника на МУ-Варна. Дисертационният труд показва, че докторантът притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност Ортодонтия, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Становището ми е положително и ще гласувам с „ДА“ да бъде присъдена образователната и научна степен „Доктор“ в област на Висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.2. Дентална медицина и докторска програма „Ортопедична стоматология“ при катедра Ортодонтия, Факултет по дентална медицина, МУ- Варна на д-р Илиана Георгиева Атанасова.

Изготвил становището: .....

Доц. д-р Мирослава Милети Динкова, доктор, ДН

Катедра Ортодонтия, ФДМ, МУ- София